

Makale tarihçesi: Alındı: 22 Kasım 2016; Kabul edildi: 30 Ocak 2017

Avrupa Birliği ve Türkiye Politikalarında Suriyelilere Yönelik Yaklaşımların Birlikte Yaşama Kültürü Bağlamında Değerlendirilmesi

Abulfez Süleymanov[±]
Pelin Sönmez^Y

Özet

Türkiye, Cumhuriyet tarihinin en yoğun zorunlu göç dalgasını 2011 yılından bu yana süren Suriye Savaşı ile yaşamaktadır. Suriye vatandaşlarının geçici koruma statüsü altında Türkiye toplumuna her açıdan entegrasyonları günümüzün ve geleceğin politika öncelikleri arasında düşünülmelidir. Öte yandan ülkeye kabul edilen sığınmacıların kendi kültürel kimliğini kaybetmeden içinde yaşadığı ev sahibi topluma uyumu, ortak yaşam kültürünün gelişmesi açısından önem arz etmektedir. Bu makalede, ‘misafir’ olarak kabul edilen Suriyeli vatandaşların Türk toplumunca kabul edilmeleri ve dışlanma risklerinin azaltılmasına yönelik devlet politikaları ortaya konularak, üye ve aday ülkelerde göçmenlerin dışlanmasını önlemek için Avrupa Birliği (AB) tarafından sunulan hukuki yapı ve kamu hizmeti inisiyatifleri incelenmekte, birlikte yaşam kültürü çerçevesinde Suriyeli vatandaşlara yönelik toplumsal kabul düzeyleri ele alınmaktadır. Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır: göçmen ve sığınmacılara karşı toplumsal dışlanmayı engellemek için benimsenen yasa ve uygulamaların etkisi ve İstanbul-Sultanbeyli bölgesinde Suriyeli sığınmacılarla ilgili toplumsal algı çalışmasının sonuçları. Bölgede ikamet eden Suriyelilere yönelik toplumsal kabul düzeyinin yüksek olduğu görülürken, halkın Suriyelileri kendilerine kültürel ve dini olarak yakın hissetmesi toplumsal kabul düzeyini olumlu etkilemektedir.

Anahtar kelimeler: Toplumsal dışlanmışlık; entegrasyon; Avrupa Birliği; göçmen politikası; birlikte yaşama kültürü.

Giriş

1980'li yıllardan sonra literatürde yer almaya başlayan küreselleşme, dünya yüzeyindeki toplumsal, kültürel, siyasi ilişkilerin büyük çoğunluğunu köklü olarak değiştirdiği gibi göç olgusunu da etkilemiştir. Küreselleşme ile gittikçe arttığı gözlenen bağımlılık ilişkileri, bu çağda gerçekleşen savaşlar ve savaşlara bağlı göçlerle de kendisini göstermektedir. Nitekim son olarak Suriye

[±] Doç. Dr. Abulfez Süleymanov, Üsküdar Üniversitesi, İİBF, Sosyoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: abulfaz.suleymanov@uskudar.edu.tr.

^Y Yrd. Doç. Dr. Pelin Sönmez, Nişantaşı Üniversitesi, İİSBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: pelin.sonmez@nisantasi.edu.tr.

Savaş'ında da tanık olunduğu üzere, savaştan kaçan milyonlarca sığınmacı sadece Suriye ve onun yakın coğrafyasında bulunan ülkelerin meselesi değildir.¹ Aksine, bu durumun yarattığı göç olgusu, tüm dünya ulusları ile uluslararası örgütlerin işbirliği içerisinde ele almaları ve ortak çözümler üretmeleri gereken çok boyutlu, küresel bir meseledir.

Türkiye, izlediği açık kapı politikasıyla Suriye Savaşı'nda en çok sığınmacıyı bünyesinde barındıran ülke olarak uluslararası toplum tarafından birçok zaman takdirle karşılanan bir ülke olmuş; fakat iç politik atmosferde bu yaklaşım özellikle muhalefet tarafından, bu kişilere karşı dışlanmışlık düzeyinin artması pahasına sıkça eleştirilmiştir. Suriye vatandaşı olan sığınmacıların Türkiye'deki konumları/statüleri ve gelecekleri için incelenmesi gereken iki husus, hukuki yapı ve siyasi söylemdir. İlk olarak hukuki yapıya genel anlamda değinmek gerekirse, bilindiği üzere Türk mevzuatında 1961 tarihli Cenevre Sözleşmesi'ne koyulan çekince gereği, ancak Türk soylu olma ve Avrupa'dan gelme koşulları sağlandığında sığınmacılar mülteci olarak kabul edilmektedir (Erdoğan, 2015, s. 45). Bu durumda ise Suriye Savaşı'ndan kaçan sığınmacıların mülteci olamaması gerçeğinden hareketle, onların Türkiye'de kalma durumlarını düzenleyen birincil hukuk kaynağı, AB uyum yasaları kapsamında oluşturulmuş 2013 tarihli "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" çerçevesinde 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe konulan "Geçici Koruma Yönetmeliği"dir. AB Direktifleri (Directive 2001/55/EC of July 2001) model alınarak hazırlanmış yönetmelik kapsamında Geçici Koruma Statüsü'nden faydalanan kişiler, buldukları süre boyunca oturma izni, koruma süresini aşmayacak şekilde çalışma, kendi işini kurma ve mesleki eğitim alma; diğer yandan barınma, eğitim, sağlık gibi haklardan faydalanmaktadır (Güçer, Karaca ve Dinçer, 2013, s. 27). Buradan da anlaşılacağı üzere Suriye Savaşı'ndan kaçan sığınmacıların ülkemizde "geçici" ve "misafir" konumda görüldükleri hem hukuk metinlerinde belirtilmiş, hem de bir siyasi söylem olarak özellikle vurgulanmıştır. Daha açık ifade etmek gerekirse, siyasi irade bu kişilerin bir süre sonra kaynak ülkeleri olan Suriye'ye geri dönecekleri varsayımını taşımakta ve bunu siyasi malzeme olarak da kullanmaktadır. Hatta bu düşünce, nedenlerden biri olmalıdır ki, 2011 yılında savaşın patlak vermesinin ardından ilk yıl boyunca sınırdan geçen Suriye vatandaşlarını kayıt altında tutma ile ilgili herhangi bir girişimde bulunulmamıştır. Biyometrik fotoğraf ve parmak izinin alınmasına dayalı kayıt işlemleri ancak 2013 yılından itibaren başlatılmıştır (Erdoğan, 2015: 63).

Suriye Savaşı'yla geçirdiğimiz 5 yılın sonunda, Türkiye'de yaşayan ve kayıt altında olmayan kişilerle birlikte sayıları 3 milyonu aştığı düşünülen Suriye vatandaşlarının büyük bir çoğunun burada "kalıcı" olacakları artık yadsınamaz bir gerçektir. Buradan hareketle, bu kişilere karşı toplumda oluşan veya oluşabilecek olan dışlamayı en alt seviyede tutarak göç olgusunun sancılı

¹ Suriye krizi ve mülteci akınları ve Türkiye'deki koruma altındaki nüfus üzerine kapsamlı değerlendirmeler için *Migration Letters* dergisinin 2015 özel sayısına ve şu iki makaleye bakınız: Sirkeci (2017) ve Yazgan, Utku, & Sirkeci (2015).

görülen yan etkilerini ortadan kaldırılabilmek öncelikli politika alanı olarak belirlenmelidir. Nitekim göçmenlerin dışlanması olgusuna zemin oluşturabilecek nitelikte, 90'lı yıllardan bu yana Avrupa'da gerçekleştirilen göçmen araştırmaları, Avrupa'da yaşayan ve Batılı olmayan göçmenlerin, özellikle istihdam konusu düşünüldüğünde, yerleşik kişilere göre çok daha dezavantajlı olduklarını belirtmektedir (Brodmann ve Polavieja, 2007:21). Diğer yandan AB ülkeleri dışında doğmuş ve AB ülkelerinde yaşayan göçmenlerin, AB'de doğmuş ve orada yaşamakta olan insanlara nazaran daha yüksek bir yoksulluk riski ile karşı karşıya olduğunu ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Lelkes ve Zólyomi 2011: 5).

Toplumsal kabulün sürdürülebilir olması, nefret ve düşmanlığa dönüşmemesi için toplumun hassasiyetlerini dikkate alacak ve göç edenlerin geldikleri bölgedeki toplumla uyumunu sağlayacak çözümlerin üretilmesine duyulan ihtiyaç, alanda çalışan araştırmacılar ve bilim insanlarınca sıkça dile getirilmektedir. Bu anlamda özellikle Avrupa'da gerçekleştirilen göç araştırmalarında kullanılan "entegrasyon" kavramı devreye girmektedir. Entegrasyon ile anlatılmak istenen ise göç ile birlikte yerleşik çoğunluk ve göçmen azınlığın iç içe yaşadığı bir toplumda, dışarıda bulunan unsurların içeriye dahil edilmesi ve böylece bütünü yeniden üretilmesidir (Alver, 2003:192). Modern toplumlarda, bahse konu bir entegrasyonun sağlanamaması durumunda genellikle göçmenlere karşı oluşan dışlama ve hatta yabancı düşmanlığı, o toplumda uzun dönemde daha köklü sorunların oluşumuna yol açacaktır.

Farklı sosyal ve kültürel çevrelerden gelen grupların ekonomik, mekânsal ve toplumsal alanları uzun süreli paylaşmaları sonucu ortaya çıkan etkileşim beraberinde “sosyokültürel temas” kavramını getirmektedir (Aslan, 2015:7). Bu kavram çerçevesinde teorik çalışmalar yapılmış ve farklı grupların birbirleriyle temasına ve bu temasın ne tür sonuçlar doğurduğuna ilişkin kuramsal bir birikim oluşturulmuştur.

Kuramsal çalışmalar öncelikle asimilasyon olgusu üzerinde durmuştur. Burada asimilasyondan kastedilen, bir kültürel sistemin başka bir kültürel sistemi giderek kendine benzetmesi, kültürel egemenliği altına almasıdır (Güvenç'ten aktaran Aslan, 2015). Daha sonra ortaya atılan fikirler “İrk ilişkileri döngüsü” kuramını ortaya çıkarmıştır. Bu kuramın kurucuları Park ve Burgess beş aşamadan bahsetmektedir:

- A. Kontakt: Genellikle barışçıl ve araştırmacı ilişkiler;
- B.Rekabet: Az bulunan işler ve kaynaklar için rekabet;
- C.Çatışma: Rekabetin bir sonucudur ve ayaklanma ve ayrımcılığı içermektedir;
- D. Barınma: Gruplardan birinin vazgeçmesi ve daha az statülü işlere ve statüye çekilmesi ve başka bir yere yerleşme;
- E.Asimilasyon: İki grubun birleşerek tek olmasına kadar ilerleyici boyutta karışma ve karşılıklı evlenmeler (Yalçın, 2002:45-60).

Asimilasyon olgusu birçok açıdan tartışılan ve kuramlarla farklı yönleri ortaya koyulan bir konudur. Taft'a (1966:5) göre asimilasyon, bir tür yeniden sosyalleşmedir ve davranışlardaki değişimlerden başlayarak içinde yaşanılan toplum normlarıyla üyeliğini kazanmaya kadar bir dizi psikolojik faktörleri içerir (Şeker ve diğerleri, 2015). Tam asimilasyonun imkânsızlığı artık sosyal bilimciler arasında genel kabul gören bir şeydir. Gordon'un (1964: 84-135) kabul ettiği gibi bunun tek nedeni, farklı kültürleri temsil eden grupların, asimilasyon kuramlarının öngördüğü şekilde kültürel farklılıklarından vazgeçmeyecek olmalarıdır. Bunun yerine kültürel çoğulculuk fikri tartışılmaktadır. Kültürel çoğulculuk söylemi aslında bir yerde çokkültürcülük kuramlarına geçişi sağlayan bir çeşit köprü görevi görmüştür. Kültürel çoğulculuk, farklılıkların ülkede bir kaos yaratmayacağı, farklı grupların diğer gruplarla bir arada ve uyum içerisinde çatışmadan yaşayacağı bir ülke yaratmaktır (Aslan, 2015:9). Bu süreçte entegrasyonun önemi oldukça fazladır. "Kültürel entegrasyon, hem göçmenlerin ve göçmen topluluklarının yerel değerlerle, kurallarla ve davranış modelleriyle ilişkisi ve uyumu"(Martikainen, 2010:266), hem de ev sahibi toplumun göçmenlerin kültürel hayatlarının tezahürlerine yönelik oluşturduğu reaksiyonlarla alakalıdır.

Diğer yandan, Türkiye coğrafyasındaki göç deneyimlerinin entegrasyon veya birlikte yaşama kültürünü geliştirmek yerine Türkiyelileştirme² üzerinden yürüdüğü bulguları, küresel çağda gerçekleşen kitlesel göçle mücadelede nispeten deneyimsiz nitelikteki Türkiye gerçeği ile birleşince gelecek için pek de iç açıcı bir tablo ortaya çıkmamaktadır. Buradan anlaşılan odur ki, ileride ortaya çıkabilecek geniş çaplı çatışmalar veya iç savaşlardan kaçınmak adına dışlanma olgusu ile mücadele Türkiye'nin sosyolojik açıdan ilgilenmesi ve üzerine politikalar üretmesi gereken önemli konular arasında yer almaktadır.

Özellikle 1970'li yıllardan bu yana göçmen kabulü konusunda gittikçe daha korumacı politikalar üreten, dolayısıyla da, düzensiz göç ve insan kaçakçılığıyla mücadele gibi alanlarda Türkiye'ye oranla daha çok deneyimi bulunan AB eksensli girişimler ve bunun için kurulan hukuki altyapı bu makalenin inceleme konularından biridir. Türkiye'nin "açık kapı politikası" ile AB'ye atfedilen "kale Avrupa'sı" modeli birbirine zıt uygulamalardır. Özetle belirtmek gerekirse, kale

² Osmanlı döneminden bu yana Türkiye coğrafyasındaki topraklara göç eden uluslara yönelik iskan politikası Türkleştirme üzerine şekillenmiştir. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'ndan başlayarak bu politikanın en belirgin örneği 1783- 1922 yılları arasında gerçekleşen Kırım Tatarları ve Nogayların göç hareketlerinde görülmüştür. Detay için bkz. M. Murat Erdoğan, Ayhan Kaya (Der.), Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'de Göçler, içerisinde Kemal Yakut, "Kırım Tatarları ve Nogayların Osmanlı İmparatorluğu'na Göçleri", İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015, İstanbul, s. 129. Yine 1989 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye gerçekleşen zorunlu kitlesel göç hareketinde sadece bir dönem açık kapı politikası uygulayan Türkiye, bu göçmenlere devlet eliyle Türk kültürü, Türkiye Cumhuriyeti ve İslam tarihini öğretici kurslar vermiştir. Detay için bkz. S. Gülfer İhlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, Küreselleşme Çağında Göç Kavramları, Tartışmalar, içerisinde, Gül Çatır, "Zorunlu Göç Tecrübesinin Devlet Politikalarındaki Yansıması: Bulgaristan'dan Türkiye'ye Kitlesel Göçün Analizi", İletişim Yayınları, 2015, İstanbul, s. 224.

Avrupa'sı yaklaşımı 1970'li yıllardan bu yana artan göç baskılarına karşılık giderek daha korumacı bir tavır alma iradesinde bulunan Avrupa Birliği ve onun göç duvarlarını artıran politikaları ve kurumlarını tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu bağlamda Lavenex ve Uçarer gibi bilim insanları Kale Avrupa'sı yaklaşımından hareketle Avrupalılaştırma modelini farklı bir yönde yorumlamışlardır (Lavenex ve Uçarer, 2004). Politikalar farklı olsalar da sonuç itibarıyla gelen düzensiz göçmen/sığınmacı/geçici koruma altındaki kişi/mülteci, yerleştiği toprakta, genellikle, yaşamını sürdürmekte ve bu noktadan sonra söz konusu kişiler için ayırım gütmeyen politikaların üretilmesi önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye için bir model teşkil etmesi anlamında AB'ye gerçekleşen düzensiz göçler kapsamında dışlanmışlığı önlemek adına 1970'li yıllardan beri, birlik çapında çıkarılan AB müktesebatı ve uygulanması amaçlanan kamu hizmetleri makalenin bir alt başlığıdır. Öte yandan Türkiye'nin AB'ye uyumu konusunda çıkarılmış olan 2005 yılı İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı, 2013 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu gibi hukuki yapı ve diğer uygulamalar da bir diğer alt başlıktır. Bu iki başlıkta temel olarak üyesi olduğu ulus devletlerin haricinde AB'nin göçmenlere karşı dışlanma veya yabancı düşmanlığı ile mücadelede etkin bir altyapı ve mekanizma oluşturup oluşturamadığı ve Türkiye'nin de AB'ye uyum yolunda gerçekleştirdiği uygulamalar ile dışlanmışlık ile mücadelede başarı sağlayıp sağlayamayacağı sorgulanacaktır.

Makalenin son bölümünde mevcut durumda Türkiye toplumunda göçmenlere karşı sergilenen dışlanmayı analiz etmek için İstanbul'da gerçekleştirilen bir alan çalışmasının sonuçları kullanılacaktır. Bilindiği üzere Türkiye'de bulunan Suriyeli vatandaşlar, Ekim 2016 itibarıyla 413.406 geçici koruma statüsünde Suriye vatandaşı ile en çok İstanbul'da ve ardından 398.551 geçici koruma statüsünde Suriye vatandaşı ile Urfa'da yaşamaktadır. İstanbul'da ise söz konusu kişilerin en yoğun yaşadıkları ilçelerin ilk sıralarında Sultanbeyli gelmektedir. Demokrasi ve İnsan Hakları Girişimi Hibe Programı kapsamında 2016 yılı içerisinde yürütülmekte olan "Syr-Round the Children" başlıklı bir AB Projesi'nde bu makalenin yazarları tarafından araştırmacı sıfatıyla gerçekleştirilen söz konusu alan araştırmasında, Sultanbeyli'de yerleşik ve rastgele belirlenen 200 kişiye yüz yüze görüşme yöntemiyle anket uygulanmış ve Suriyeli geçici koruma altındaki kişilere yönelik algıları ölçülmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın bulguları göçmenlere yönelik sergilenen dışlanmışlık düzeyi ile ilgili İstanbul'dan veri sunmaya ve tüm Türkiye'de AB uyum yasaları ve adaylık süreci içerisinde bu olgu ile ilgili projeksiyon yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Göçmenlerin Maruz Kaldıkları Dışlanmışlıkla Mücadele Alanında AB Girişimleri

AB üçüncü ülke vatandaşı niteliğindeki göçmenlerin yerleştikleri toplumda dışlanmasını önleyecek şekilde bir arada yaşamalarının sağlanması için çerçeve yasalar çıkarmıştır. Bu anlamda sığınma ve mülteci kabulü hususlarında

Cenevre Sözleşmesi hükümlerine bağlı kalan AB üye ülkeleri, savaş gibi özel durumlar neticesinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için AB genelinde "Geçici Koruma Yönetmeliği" gibi kanunlar üreterek özellikle kısa süreli yerleşimleri düzenlemişlerdir. Kamu hizmetlerinde ise AB, ayrımcılık gözetmeyecek bir biçimde, eşitliğin sağlanabilmesi adına koruma kanunlarını kurucu antlaşmalar ile güvence altına almıştır. Diğer yandan Komisyon'un 2000'li yılların başından itibaren yayınladığı bildirimler, üçüncü ülke vatandaşı niteliğindeki göçmenlerin entegrasyonu alanında ilkeler ve çerçevenin belirlenmesi anlamında önemlidir. Fakat unutulmamalıdır ki bildirimler AB'nin ortak mevzuatının bulunmadığı, diğer bir deyişle, AB üyesi ülkelerin kendi düzenlemelerini yapabilecekleri alanı ifade eder. Dolayısıyla bu alanda bağlayıcılığı yüksek, koordineli veya üye ülkeler arasında organize olmuş bir AB hukuk alanının yaratıldığını söylemek doğru değildir. Diğer yandan oluşturulan çerçeve kapsamında Komisyon, mali yardım araçları da oluşturmuştur. Söz konusu kişilerin toplumla bütünleşmesi amacıyla, "Entegrasyon İçin Avrupa Fonu" olarak bilinen ve 2014 yılından itibaren geçerli olan "Sığınma Göç ve Entegrasyon" fonu üzerinden bir arada yaşama kültürünün geliştirilmesi için üye ülkelere finansal yardım sağlanmaktadır.

Avrupa'da 1990'lı yıllar boyunca eski Yugoslavya ve Kosova'da ortaya çıkmış olan savaşların neticesinde özellikle AB üyesi ülkelere yerinden edilmiş kişilerin kitlesel akınları karşısında özel tedbirler alma gereksinimi ortaya çıkmıştır. 2001 yılında oluşturulmuş Geçici Koruma Yönetmeliği olarak bilinen 2001/55/EC sayılı AB Yönergesi bu ihtiyaca AB çapında verilen bir cevaptır. Üye ülkeler arasında sadece Danimarka'nın katılmadığı bu Yönerge, savaş, vahşet ve insan hakları ihlalleri karşısında ülkelere geri dönemeyen insanlara uygulanan acil geçici koruma mekanizmasının, onları kabul eden AB üyesi ülkelerin çabalarının ve bu kişilerin kabul edilmesinden doğacak sonuçların AB çapında dengeli bir şekilde dağılımını amaçlamaktadır. Madde 4 uyarınca geçici koruma mekanizması 1 yıllığına uygulanabilir ve en fazla 2 yıl süresince uzatılabilir. Yine Madde 8 gereğince üye ülkeler geçici koruma altındaki kişilere bu süre boyunca ikamet izni vermek durumundadırlar. Bunun yanı sıra bu kişiler çalışma, girişimde bulunma, yetişkinler için eğitim, mesleki eğitim ve işbaşında eğitimde bulunma; uygun bir kalacak yer edinme; sosyal refah anlamında gerekli destekten ve tıbbi yardımdan faydalanma ve misafir oldukları üye devletin vatandaşları ile eşit bir şekilde 18 yaş altı çocuklar için eğitim sistemine giriş yapma haklarından da faydalanırlar. Yönerge'nin 17. maddesine göre geçici koruma statüsündeki kişiler sığınma başvurusunda da bulunabilmelidir, fakat Madde 18 ve 19 gereği bu konuda karar verme yetkisi üye devlete bırakılmıştır. Buradan hareketle söz konusu Yönerge'nin sığınma konusunda inisiyatifi bütünüyle üye ülkelere devrettiğini belirtmek yerinde olacaktır.

AB'nin kamu hizmetleri için gerçekleştirdiği düzenlemeler kamu hizmeti kavramının kapsadığı alan üzerinden ikiye ayrılmaktadır ve bu ayırım dahilinde göçmenlere yönelik yabancı düşmanlığı ve dışlanmışlığı engellemek adına da

kaygılar gözetilmiştir. Söz konusu hizmetler Genel Yarar Hizmetleri ve Genel Ekonomik Yarar Hizmetleri olarak anılmaktadır. Genel Yarar Hizmetleri kamu hizmeti olarak özel yükümlülüklerle tabi olan ticari veya ticari olmayan hizmetleri kapsarken, Genel Ekonomik Yarar Hizmetleri sadece ekonomik yapıdaki hizmetleri kapsamaktadır. Genel Yarar Hizmetleri alanında AB'nin mutabık kaldığı husus, özel olarak düzenlenmesi gereken ve rekabet veya Tek Pazar kurallarının işleyişine bırakılmayacak olan düzenlemelerdir. Pierre Bauby'nin sınıflamasına göre bunlar; "temel ihtiyaçlar için gerekli olan mal ve hizmetlere ulaşma hakkı, sosyal, yersel, maddi dayanışmanın gerçekleştirilmesi ve kamu politikaları tasarlamak, pazarın zayıflıklarına çare bulmak ve uzun dönemli gelişme için çalışmak" gibi düzenlemelerdir (Özer, 2015: 97). AB hukukunda Genel Ekonomik Yarar Hizmetleri, Maastricht Anlaşması ile başlayan süreçte ilk olarak gündeme gelmiş ve Amsterdam Antlaşması ile bu hizmetler AB'nin "ortak değerlerinin" bir bileşeni olarak görülmüştür. Son olarak Lizbon Antlaşması ise Anlaşma'ya ekli Genel Yarara Yönelik Hizmetler ile ilgili 26 numaralı Protokol sayesinde genel yarara yönelik ekonomik ve ekonomik olmayan hizmetleri düzenleyerek üye ülkelere şeffaflık, eşit muamele, ayrımcılık yasağı gibi temel ilkeler çerçevesinde eylemde bulunma serbestisi vermiştir (Özer, 2015: 98, 100). Dolayısıyla 1992 yılından bu yana AB'nin Genel Yarar ve Genel Ekonomik Yarar Hizmetlerinin rekabet ve Tek Pazar kuralları dışında uygulanması konusunda günümüze kadar giderek güçlü bir hukuki yapı içerisine oturttuğunu gözlemek mümkündür.

Diğer yandan kanunla korunan bu hizmetlerin üçüncü ülke vatandaşı niteliğindeki göçmenleri içerecek şekilde hukuki yapısının güçlenmesi, 2011 yılına ait bir Komisyon Bildirisi ile gerçekleşmiştir. COM (2011) 900 final sayılı Bildiri'nin 1 numaralı dipnotunda yasal olarak ülkede kalan göçmenlerin de Genel Yarara Yönelik Hizmetlerden yararlanabilecekleri ifade edilmiştir. Yine 2006 yılında çıkarılmış ve "Genel Yarara Yönelik Sosyal Hizmetler" başlıklı Komisyon Bildirisi de (COM (2006) 177 Final) ilgili sosyal hizmetleri belirlemiş ve bunlar içerisinde özellikle kişinin toplumla tam anlamıyla bütünleşebilmesi için gerekli olan faaliyetlerde göçmenleri de kapsayacak şekilde dil kursları, rehabilitasyon, iş yaşamına katılmak için formasyon hizmetlerinden bahsedilmiştir (Özer, 2015:101, 105).

Göçmen entegrasyonu konusu AB'nin dışlanışlıkla mücadele alanında oluşturduğu girişimler ve politikaların içerisinde yer almaktadır. Bu konuda Konsey'in 2003 yılında Komisyon'u yıllık raporlar oluşturmaya davet etmesi üzerine Komisyon tarafından ilk rapor 2004 yılında yayınlanmıştır. Diğer yandan 19.11.2004 tarihli ve 14615/04 Sayılı Konsey Belgesi gereğince Adalet ve İçişleri Konseyi'nin 2004 yılında benimsediği 11 adet Ortak Temel İlke, sonrasında bu alanda Komisyon'un oluşturduğu bildirimler için temel teşkil eder. Söz konusu ilkeler içerisinde entegrasyonun dinamik yapısı; Avrupa değerlerine saygıyı içermesi; eğitim ve istihdam alanlarında göçmenlerin topluma dahil edilmesi ve kurumlara, kamusal ve özel mal ve hizmetlere eşit bir şekilde erişimi; Temel Haklar Şartı çerçevesinde çeşitli kültür ve din

pratiklerinin garanti altına alınması; özellikle yerel düzeydeki entegrasyon politikası ve araçlarının belirlenmesi aşamasında demokratik karar prosedürlerine göçmenlerin katılımı gibi ilkeler yer almaktadır. Bunlar içerisinde çok kültürlü toplumlarda uyumu oluşturabilmek adına birey ve gruplarda kültürel ve psikolojik değişimlerin meydana gelmesine yönelik gereklilik özellikle belirtilmiştir (Şeker, 2015, s. 20). Bu yönüyle 2005 yılındaki Komisyon Bildirisi (COM(2005) 389 Final), Temel Ortak İlkelerin uygulanabildiği bir Avrupa entegrasyon çerçevesi oluşturulması, konusunda Konsey'e bir davet niteliğindedir. Komisyon, göçmenlerin entegrasyonu konusunda 2011 yılında yayınladığı bir Bildiri (COM(2011) 455 Final) ile entegrasyonun önümüzdeki dönemde hangi faaliyet alanları üzerinden yürütüleceğini saptamıştır. Buna göre söz konusu faaliyet alanları, katılım yoluyla entegrasyon, yerel düzeyde daha fazla eylem ve son olarak kaynak ülkelerin de sürece katılmalarına dayalı önceliklerdir. Dolayısıyla yeni dönemde AB'nin göçmenlerin entegrasyonuna dayalı olarak üretilecek politikalarında yerele daha fazla nüfuz eden ve kaynak ülkelerle işbirliğine daha fazla odaklanan politikalar olması beklentisi açıkça görülmektedir.

Komisyon'un önerisiyle 2007-2013 bütçesi kapsamında, üçüncü ülke vatandaşı olarak tanımladığı göçmenlerin yerleştikleri bölge ile entegrasyonunu sağlamak ve bu anlamda göçmenleri Avrupa'nın ekonomik gelişim ve kültürel zenginliği için güçlendirici bir etkene dönüştürmeyi amaçlayan "AB'li Olmayan Göçmenlerin Entegrasyonu İçin Avrupa Fonu" başlıklı bir fon oluşturmuştur. Danimarka dışında tüm AB üyesi ülkelerin katıldıkları bu Fon'un 2007-2013 bütçesi toplam 825 milyon Avro değerindedir. Komşularla farklılık yönetimi, kültürlerarası eğitim ve diyalog, karşılaştırmalı öğrenme platformları ve araçları gibi konuları içeren hibe programları yıllık bazda üye ülkelerde uygulanmakta ve bu konularda uygulanan projeler yoluyla Avrupa çapında sosyal dışlanma ile etkin bir mücadele gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. 2014-2020 bütçe dönemi için aynı konuda alanı genişletilen ve adı değiştirilen mali yardım aracı olan "Sığınma Göç ve Entegrasyon Fonu" 3.137 milyar Avro kaynağa sahip yeni bir fondur ve sığınma, yasal göç ve entegrasyon, geri dönüş ve dayanışma olmak üzere dört amaç dahilinde faaliyetlerini yürütmektedir. Sığınma Göç ve Entegrasyon Fonu'na, bir önceki dönemde de olduğu gibi, Danimarka dahil değildir.

Birlikte Yaşama ve Entegrasyon Konularında Türkiye Modeli ve Uygulamaları

Türk soylu olmayan ve Avrupa'dan gelmiş olma koşulunu sağlayamayan "yabancıların" hukukumuz uyarınca Türkiye topraklarına yerleşme izni alamaması durumundan makalenin giriş bölümünde bahsedilmiştir. Bu anlamda AB adaylığının Türkiye'de bahse konu olan statüde bulunan yabancıların haklarını koruma ve topluma entegrasyonunu kolaylaştırmaya katkısı bulunduğu söylenebilir. Yine giriş bölümünde değinildiği gibi, Türkiye'ye gelen yabancıların ülkeye kabulünün yasal çerçevesini şekillendiren ve devletin

uluslararası göç ile ilgili politika oluşturma sürecini hızlandıran en önemli kanun, AB uyum yasaları uyarınca benimsenen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'dur (Özer, 2015, s. 37). Esasen bu Kanun'un 91. maddesinde yer alan Geçici Koruma Rejiminin genişletilmesiyle 2014 yılında çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği, Avrupa dışından gelen sığınmacıların Türkiye'de kalışlarını genel anlamda düzenleyen en önemli hukuki metin niteliğindedir.

Geçici Koruma Yönetmeliği öncesinde AB ve Türkiye arasındaki diyalog sürecinde, göçmenlerin entegrasyonu ve bir arada yaşama kültürünü geliştirme adına etkileşimlerde bulunulmuştur. İlk olarak 2001 yılında yayınlanan Katılım Ortaklığı Belgesi'nde AB tarafından dile getirilen ve ardından 2003, 2006 ve son belge niteliğindeki 2008 Katılım Ortaklığı Belgelerinde ayrıntıları da dile getirilerek tekrarlanan, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ndeki coğrafi rezervin kaldırılması ve mülteciler için ikamet ve sosyal destek birimlerinin geliştirilmesi talepleri, özellikle entegre sınır yönetimi ve iltica alanlarında AB müktesebatı ile uyum sağlamayı amaçlamaktaydı (Erdogan, 2015: 48). Diğer yandan Türkiye'nin 2005 yılında yayınlanarak yürürlüğe giren "İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı", entegrasyon konusunu ayrı bir başlık halinde ele almıştır. Katılım Ortaklığı Belgeleri'nde belirtilen öncelik ve ihtiyaçların karşılanması amacıyla ve iltica ve göç alanında AB müktesebatı ile uyum sağlamayı içeren Twinning Projesi'nin analizlerinden yararlanılarak oluşturulan İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı, entegrasyon faaliyetleri ile ilgili olarak Devletin düzenleyici ve denetleyici sorumluluğu olması gereğini vurgular. Bu kapsamda entegrasyon faaliyetlerini yasa ile yetkilendirilmiş bir kurumun yönetmesi gereği ve bu kurumun yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, iş verenler ile işbirliği halinde çalışmasından bahsedilmektedir. Entegrasyona ve Entegrasyon Sisteminin Kurulmasına yönelik başlıklar içerisinde, bir politika dahilinde zaman çizelgeleri ve sorumluluk alanları önceden tespit edilmiş bir ulusal programın hazırlanmasından da bahsedilmektedir. Eylem Planı'nda tespit edilmiş olan bu plan ve hedefler ise müzakereler sürecinde uygulamaya geçememiştir.

AB ile müzakere süreci içinde uyum yasalarına uygun olarak hazırlanmış olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, göçmenlerin entegrasyonu ve bir arada yaşama kültürünü geliştirmeyi de amaçlayan "sivil" bir kurumun oluşumu için alt yapı sunmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü adı altında kurulan bu kurum, yabancılar konusundaki işlemleri yürüten Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yetkisini İçişleri Bakanlığı'na verdiği için bu alanda yapılacak yeni düzenlemelerin de sivilleşmesine de yol açmıştır. Bu anlamda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulduğu yıl olan 2013 yılı İlerleme Raporu'nda, özellikle Adalet, Özgürlük ve Güvenlik faslına içeren 24. fasıl içerisinde söz konusu gelişmeler takdirle karşılanmış ve güvenlik odaklı yaklaşımın olumlu yönde değiştiği vurgusu yapılmıştır. Öte yandan, bu makalenin ana konusunu içerecek şekilde, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 96. maddesi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne uluslararası koruma statüsü sahibi kişi veya yabancıların ülkemiz toplumu ile uyumunu kolaylaştırmak, bu kişilerin bağımsız hareket edebilmelerini sağlamak amacıyla faaliyetler gerçekleştirme görevini

vermiştir. Diğer bir ifadeyle Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kanun ile belirlenmiş bir görevi de Suriye vatandaşları da dahil olmak üzere Türkiye'de yaşayan geçici koruma altındaki kişilere ve yabancılara yönelik bir arada yaşama kültürünün geliştirilmesi, kurumun kendi ifadesi ile "gönüllülük esası ile toplumda birbirini anlamamanın" artırılmasıdır. Bu noktada Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, uyum konusunu ne asimilasyon, ne de entegrasyon olarak tanımlamış ve bu kapsamda faaliyetlerinin "göçmenle toplumun gönüllülük temelinde birbirlerini anlamalarıyla ortaya çıkan harmonizasyon" üzerine kurulacağını belirtmiştir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 96(3) Maddesi uyarınca Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, bu kişilere yönelik kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma konularında kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerinin toplumda yaygınlaştırılması hususunda kamu kurum kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılmasını öngörmektedir.

Kendisine yüklenen misyon dahilinde 2013 yılından bu yana faaliyetlerini sürdüren Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, toplumsal uyumun gelişmesi için faaliyet gösteren bir Uyum ve İletişim Dairesi kurmuştur. Müdürlüğün internet sayfası, Uyum ve İletişim Dairesi'nin gerçekleştirdiği faaliyetleri ana hatları ile listelemektedir. Buna göre Bodrum, Didim, Marmaris, Bursa gibi il ve ilçelerde gerçekleştirilen uyum faaliyetleri adı altındaki toplantılarda Yabancılar Koruma Kanunu hakkında bilgilendirme yapılmakta; üçüncü ülke vatandaşı olan öğrencilerden oluşan gruplara Uluslararası Göç Örgütü gibi kurumlarla birlikte öğrenci toplantıları gerçekleştirilmekte; büyükelçilikler ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla düzenlenen çalıştaylarda uyum stratejisinin belirlenmesi konusunda fikir alış verişi yapılarak öneriler toplanmakta; diğer yandan gerçekleşen faaliyetler ve kurumun işleyişi hakkında bilgilendirici broşürler, raporlar ve kitaplar yayınlanmaktadır. Sıralanan bu faaliyetler gözetilen amaca uygun olmakla birlikte; Türkiye'de yaşayan geçici koruma altındaki kişi sayısının yoğunluğu ve müdürlüğe yüklenen görev tanımı göz önünde bulundurulduğunda, hali hazırda gerçekleştirilenler yetersiz görünmektedir.

Bu başlık kapsamında son olarak birlikte yaşama ve entegrasyon alanlarında Türkiye'deki uygulamalara dayanak olacak şekilde, 2014 yılında çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği'ni incelemekte yarar bulunmaktadır. AB'nin 2001/55/EC sayılı Yönergesi'nin Türk hukukuna evrilmesiyle oluşturulan yönetmelik için altyapı çalışmaları İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı'nda da dile getirilmiş, "Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğinin gerçekleşmesinden itibaren AB Konseyi geçici koruma yönetmeliği çerçevesinde kitlesel akınlarda konseyin alacağı kararlar doğrultusunda hareket edilmesi" hususu açıkça ifade edilmiştir. Yönetmeliğin 6. maddesiyle dile getirilen geri gönderme yasağı, Suriye vatandaşlarını içerecek şekilde, gelen kişilerin hayatı veya özgürlüklerinin tehdit altında bulunacağı bir yere geri gönderilemeyeceğini hükme bağlamakta, dolayısıyla da savaş boyunca Suriye

vatandaşlarının Türkiye'de kalmalarını garanti altına almaktadır. Diğer yandan yönetmelik kapsamında Madde 26 ile, yabancılara sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler ile tercümanlık hizmetlerinin verilmesi hükme bağlanmıştır; 32. maddeye kadar bu hizmetlerin ayrıntıları düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu yönetmelik, yabancılara verilecek geçici koruma statüsü uyarınca sağlanan hizmetlerde bu kişilerin Türkiye'de kalışları boyunca yerel halk veya toplumla uyumlarının artırılması için bir temel sağlamaktadır. Fakat unutulmamalıdır ki yabancıların Türkiye'ye gelmelerine neden olan durumlar ortadan kalktığında bu kişilerin geri gönderilmeleri için bir hukuki engel de olmayacaktır. Öte yandan yönetmelik bu kişilerin vatandaşlığa geçişleri ile ilgili herhangi bir hüküm içermemekte, bu yönüyle de siyasi iradenin Türkiye'de bulunan Suriye vatandaşları için benimsediği "misafir" anlayışını da desteklemektedir.

Sultanbeyli Araştırması: Kapsam, Bulgular ve Analiz

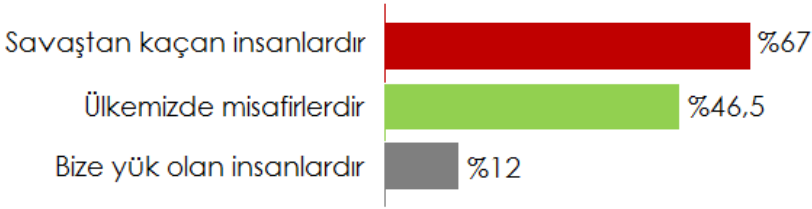
Bu çalışmada Suriye vatandaşlarının, İstanbul'un Sultanbeyli ilçesine yerleşmelerinin ardından meydana gelen sosyal etkiler ve bu etkiler nedeniyle ilçe sakinlerinin onlara yönelik tutumları, davranış biçimleri ve kaygıları incelenmiştir; çocukların kültürel etkileşimine ilişkin hususlar ele alınmıştır. Araştırmada nicel veri toplama yöntemi tercih edilmiştir. Nicel veri toplama aşamasında tarama araştırmasına bağlı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Örneklem dahil edilen ilçe sakini 200 kişi, tabakalı tesadüfi örneklem tekniği ile seçilmiştir. Örneklem sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine bakıldığında; %44,5'ni kadınların, %55,5'nin ise erkeklerin oluşturduğu gözlemlenmektedir. Örneklem önemli bir kısmı (%25,0) 25-35 yaşları arasındayken, %23'ü 20-24 yaşlarında, %18'i 36-45 yaşlarında, %17,5'i 15-19 yaşlarında ve %16,5'i 45 yaş üzerindedir, dolayısıyla yaş ortalaması genç nüfus olarak adlandırılabilir. Katılımcıların eğitim düzeyine bakıldığında ise lise mezunlarının %23,5 ile ilk sırada yer aldığı fakat her eğitim grubunun birbirine yakın oranlarda dağıldığı görülmektedir. İlkokul mezunu kişiler görüşülenler arasında ikinci büyük kısmı oluşturmakta (%21,5), üniversite mezunu katılımcılar ise üçüncü sırada (%16,5) yer almaktadır. Örneklem ortalama aylık gelirleri 1.857 TL'dir. Yaşanılan yer olan Sultanbeyli'deki yerleşiklik durumuna ilişkin sorulara verilen cevaplarda, örneklem %30'u 20 yıl ve daha fazla süredir Sultanbeyli'de ikamet ettiği görülmüştür. Diğer yandan %19,5'i 11-15 yıldır, %18,5'i 16-20 yıldır, %13'ü 6-10 yıldır, %10,5'i 2-5 yıldır, %6,5'i 0-1 yıldır bu ilçede ikamet etmektedir.

"Misafir" Bakış Açısı ve Suriye Vatandaşları ile İletişim

"Türkiye'deki Suriye vatandaşlarına ilişkin düşüncenizi en iyi aşağıdakilerden hangisi ifade eder?" şeklindeki birden çok cevap seçeneğinin işaretlenebileceği soruya verilen cevaplarda örneklem % 67'si bu kişileri "Savaştan kaçan insanlardır", %46,5'i "Ülkemizdeki misafirlerdir" olarak tanımlamışlardır (Grafik 1). Suriye vatandaşlarını "Bize yük olan insanlardır"

olarak görenlerin oranı ise %12'dir. Bu sonuçlar; Sultanbeyli'de Suriyeliler konusunda bazı olumsuz tavırlara rağmen genelde "toplumsal kabul" düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Güncel çalışmanın sonucunda tespit edilen %67'lik oran bunu açıkça göstermektedir. Suriye vatandaşlarının savaş son bulduğunda ülkelerine geri döneceklerini yani; "Ülkemizde misafir olduklarını" düşünen %46,5'lik oran azımsanmayacak bir değerdir. Sürenin uzaması ve negatif ve/veya pozitif etkilerin devam etmesi durumunda %46'lık oranın 1 veya 3 numaralı maddelerin yönünde dağılıma ihtimali bulunmaktadır. Ancak yüksek kabul oranına rağmen, toplumun bir kısmının Suriye vatandaşlarına ilişkin kaygısı da araştırmalarda çok net olarak ortaya çıkmaktadır.

Grafik 1. Örneklemin Türkiye'ye gelen Suriye Vatandaşlarını Tanımlaması

%12'lik "Bize yük olan insanlardır" maddesi irdelendiğinde; göçü alan toplum açısından, vatandaşlar kriz ya da alıştıkları yaşam döngüsünün harici dönemlerinde önceki yaşamlarıyla kıyaslama içine girebilmektedirler. "Suriye vatandaşlarına ilişkin düşüncenizi en iyi aşağıdakilerden hangisi ifade eder?" şeklindeki soru katılımcılara "Çevrenizde/mahallenizde Suriyeli aile/kişiler yaşıyor mu?" sorusuyla birlikte verilerek birlikte yaşamının değerlendirmeyi ne yönde etkileyeceği incelenmiştir. "Evet" yaşıyor şeklinde cevap veren örneklem oranlarına göre; "Savaşta kaçan insanlardır" (%58,9) ve "Ülkemizde misafirlerdir" (%39,3), diğer tarafta "Hayır" yaşamıyor şeklinde cevap veren örneklemin ise "Savaşta kaçan insanlardır" (%76,3) ve "Ülkemizde misafirlerdir"(%54,8) olduğu görülmektedir. "Bize yük olan insanlardır" cevap oranları ise "Hayır" yaşamıyor diyenlerde %3,2 iken "Evet" yaşıyor kategorisinde %19,6 değerindedir.

Birlikte yaşamaya başlayan bireylerde pozitif değerlerin korunduğu dikkat çekicidir. Diğer taraftan örneklemin gelir durumları ile Suriye vatandaşlarını nasıl tanımlarsınız soruları birlikte sorularak gelir durumunun algıyı nasıl etkilediği değerlendirilmiştir. 1000 TL altı gelire sahip örneklemin %50'lik eşit dağılımla Savaşta kaçan insanlardır/Ülkemizde misafirlerdir/ Bize yük olan insanlardır cevaplarını verdikleri gözlenmiş, bununla birlikte gelir seviyesi arttıkça "Savaşta kaçan insanlardır" cevap oranlarının arttığı ve 4500-5000 düzeyinde %100 olduğu tespit edilmiştir. Ülkemizde misafirlerdir cevabı gelir düzeyi yükseldikçe değişik oranlarda da pozitif korelasyon göstermektedir.

Sonuç olarak sahip olunan kültürel değerler, ekonomik koşullar göçle ilgili takip edilen medyanın yorumları dahil olmak üzere tüm etkenlerin vatandaşların Suriye vatandaşı sığınmacılara bakış tarzını etkilediği görülmüştür.

Anket uygulanan Sultanbeyli halkına “Çevrenizde/mahallenizde Suriye vatandaşı aile/kişiler yaşıyor mu?” ve “Türkiye’deki Suriye vatandaşlarına ilişkin düşüncenizi en iyi hangisi ifade eder?” soruları sorularak değerlendirme yapıldığında; “Evet yaşıyor” diyen örneklem oranlarına göre; “Savaştan kaçan insanlardır” (%58,9) şeklinde cevap veren örneklem oranı, “Ülkemizde misafirlerdir” diyen örneklem yaklaşık iki katıdır (%39,3). “Bize yük olan insanlardır şeklinde” cevap veren örneklem oranı düşük olmakla birlikte %19,6 değerdedir. “Hayır” yaşamıyor diyen örneklem oranlarına göre; baskın olan değerlendirme %76,3 oranıyla “Savaştan kaçan insanlardır”, bunu takip eden değer %54,8 ile “Ülkemizde misafirlerdir” olmuştur. Bu kategoride olumsuz değerlendirmenin oldukça düşük olduğu dikkat çekicidir. (%3,2 “Bize yük olan insanlardır”). Mevcut sonuçlara göre, “Evet” yaşıyor ve “Hayır” yaşamıyor diyen vatandaşların verdikleri cevap oranları baskın olarak “Savaştan kaçan insanlardır” ve “Ülkemizde misafirlerdir” şeklindedir. Bu değerlendirme olumlu bakış açısını yansıtmaktadır. Mevcut değişkenler açısından bakıldığında “Çevrenizde/mahallenizde Suriye vatandaşı aile/kişiler yaşıyor mu?” sorusuna “Hayır yaşamıyor” diyen katılımcılarda olumlu cevap oranının arttığı olumsuz cevap oranının ise azaldığı dikkat çekmektedir.

Örneklem sığınmacılarla ortak mekân paylaşma konusunda istekli olup olmadıklarını ölçmek için kişilere ilçelerinde Suriye vatandaşı komşu/lar isteyip/istemeyecekleri sorulmuştur. Vatandaşların Suriye vatandaşı komşusu olursa nasıl karşılayacağı ile ilgili anket sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; %52,7’si “Belli bir süreliğine isterim, normal karşılarım.”, %30,1’i “İsterim, normal karşılarım.”, %11,8’i “Asla istemem.”, %5,4’ü “Belirtilmedi” sonuçları tespit edilmiştir. Örneklem %52,7’sinin belli bir süreliğine isteme durumu “misafirlik” kavramını akla getirmektedir. Bu bağlamda, başlangıçta kısa süreli bir nüfus hareketi olacağı öngörüsü çerçevesinde Türkiye, Suriye vatandaşlarını “misafir” olarak nitelendirmiş, ancak sürenin uzaması ve misafir tanımının da uluslararası hukukta bir karşılığının olmaması nedeniyle, makalenin ilk başlıklarında detaylı anlatıldığı üzere geçici koruma statüsü gibi, uluslararası koruma statüleri ile uyumlu olacak yeni hukuki arayışlara yönlendirmiştir (Güçtürk, 2014). Bu görüşe istinaden anket sorusunda; vatandaşlarımızın komşuluk ilişkilerini misafirlik tarzında kısa süreli olarak tanımladığı düşünülebilir. %30,1’lik bir oran ile “Normal” karşılanabileceği belirtilmiştir. Tüm bu cevaplar üzerinde vatandaşların ideolojik yaklaşımları, kültürel değerler, göçün başlangıç tarihinden itibaren yazılı, görsel basında göçmenlere bakış açısı vatandaşın göçmenlere yönelik davranış ve düşünce tarzında etkili olmaktadır. O güne kadar Suriye vatandaşı bir komşusu olmamış olsa da medyada misafir olarak

belirtilerek yapılan yayınlar; vatandaşlarda bu kişilere yönelik olarak nasıl olsa süreleri tamamlandığında gidecekler beklentisini oluşturabilmektedir.

Toplumsal uyum bağlamında gruplar arasında karşılıklı temas, iletişim ve etkileşim son derece önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın en önemli sorularından biri yerel toplum ve sığınmacılar arasındaki iletişim hususunu ele alan sorulardır. “Ailenizin ve sizin Suriye vatandaşı olan komşularla iletişiminizin nasıl olduğu” sorusuna örneklemin %31,8’i “Memnunuz bir sorun yaşamıyoruz”, %28 “İlişki kurmuyoruz; ama sorun da yaşamıyoruz”, %12,1 oranında “Bu durumdan rahatsızız. Sorun yaşıyoruz.”, %5,6’ı “İletişim kurmaktan kaçınıyoruz. Sorun çıkarıyorlar.” cevabını vermişlerdir. Örneklemin %22,4’ü bu soruya cevap vermekten kaçınmıştır.

Bir Arada Yaşamaya İlişkin Tutumlar

Anket uygulanan Sultanbeyli halkına “Kaç yıldır Sultanbeyli’de ikamet ediyorsunuz?” ve “Suriye vatandaşı komşunuz yok ise; olması durumunda nasıl karşılırsınız?” soruları birlikte sorularak daha önce göç etmenin etkilerini yaşamış bireylerin bu kişilere bakış açısını etkileme durumları komşuluk etme isteği bağlamında incelenmiştir. Değerlendirme sonuçlarında, “Belirli bir süreliğine isterim, normal karşılığım” cevabının ikamet süresini hatırlamayacak kadar uzun süre önce Sultanbeyli’ye yerleşen katılımcılarda %100’e ulaştığı; 16-20 yıl arasında ise %31,3 ile minimum değerde olduğu görülmektedir. “İsterim normal karşılığım” cevabı ise 16-20 yıl ikamet eden katılımcılarda %50 değerinde üst seviyeye ulaşmıştır. Dikkat çeken nokta, ikamet sürelerine bakıldığında 0-1, 2-5, 6-10 yıldır Sultanbeyli’de ikamet eden katılımcılarda düşük oran da olsa olumsuz yanıtın (“Asla istemem”) verildiği görülmektedir. Olumsuz yanıt ve 0-10 yıl gibi yeni sayılabilecek bir göç durumu birlikte değerlendirildiğinde; göç sonucunda gelmiş olan bireylerin aidiyet oluşturma kadar kendine ve ailesine maddi, manevi güvence oluşturmaya çalışmak istemesi, bu güvenceyi sarsacak yeni bir göç eden grubunun olmasından tedirgin olması şeklinde açıklanabilir. Burada göç eden için aidiyet duygusunun ne kadar önemli olduğu ve maddi, manevi güvende olduğunu hissetmesinin önemi açığa çıkmaktadır. Zira uzun süredir Sultanbeyli’de oturanların kabul düzeyinin yüksek olması da bununla açıklanabilir. Suriye vatandaşlarıyla sorun yaşadığını söyleyen örneklemden, ne tür sorunlar yaşadıklarını belirtmeleri istenmiştir. Bu kişilerle sorun yaşayan vatandaşların, yaşadıkları sorunların tiplerini inceleyen anket sorusuna verilen cevaplarda katılımcılar bunun nedenleri arasında; “Diyalog kurmuyoruz dillerini anlamıyoruz” (%20), “Fazla gürültü yapıyorlar” (%15), “Kavgaya meyilliler, saldırganlar” (%15) “Anlaşmada zorlanıyoruz” (%10), “Pisler” (%10), “Yardım istiyorlar” (%10), “Hırsızlık yapıyorlar” (%10) etkenlerini öne sürmüşlerdir. İlgili soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde, kültürel alışkanlıkların sorun alanlarını oluşturmada önemli ve belirleyici etken olduğu söylenebilir. Nitekim gürültülü konuşma ve saygısızlık maddesi birlikte incelenebilir. Saygısızlık maddesi ise toplumların kendine ait kuralları açısından incelendiğinde sağlıklı sonuç verebilecektir. Zira bir toplumda olağan kabul

edilen bir davranış başka bir toplumda saygısızlık olarak kabul edilebilmektedir. Kavgaya meyil ve saldırganlık travma altında ülkesini terk ederek göç eden bir insanın geldiği topraklarda kültürel, maddi ihtiyaçlarını karşılayamaması ve dışlanma hissederek toplumdan yabancılaşması sonucu oluşabileceği gibi suça meyil oluşturma şeklinde de ifade edilebilir. Buradan da anlaşılıyor ki; kavgaya meyil, saldırganlık, hırsızlık, parasal yardım isteme, kültürel farklılıktan kaynaklanmayan saygısızlığın Suriye vatandaşlarının geldikleri toplumla bütünleşmek için yardım isteği olma oranı yüksektir. Sonunda cezalandırma dahi olsa bunda öğrenme ve toplumla kaynaşma olanağı bulunmaktadır.

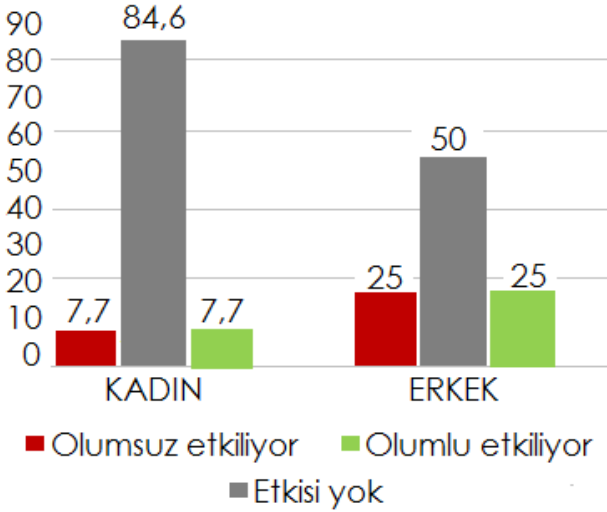
Suriye vatandaşlarının Türkiye’de iş sahibi olmaları ya da düşük ücretle çalışmalarının nasıl karşılandığı sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; örneklemin %60,5’i “Türkiye’de iş sahibi olabilirler fakat düşük ücretle çalıştırılmaları engellenmeli”, %25,5’i “Normal karşılıyorum”, %8,0 oranında, “Türkiye’de çalışmalarını ve iş sahibi olmalarını uygun bulmuyorum.”, %6,0’sı “Türkiye’de çalışabilirler fakat iş sahibi olmaları engellenmeli.” cevaplarını vermiştir. Yapılan araştırmalarda; paraya olan ihtiyaç nedeniyle bu ailelerin çocuklarını eğitime göndermekten ziyade çalışmaya yönlendirmeleri, ucuz işgücü olarak çocuk işgücünün kullanılması da bir başka riski oluşturmaktadır. Diğer taraftan konuya makroekonomik açıdan bakıldığında Türkiye’deki işsizlik rakamlarında bir artışın olduğu görülmektedir. TÜİK verilerine göre Ocak 2011’de işsizlik rakamı %8,8 iken Ocak 2015’de %11,3’e çıkmıştır. İşsizlik oranının yüksekliği ve Suriye vatandaşlarının istihdamına bağlı işsizlik oranındaki artışın ilerleyen süreçte işgücü piyasasına ilişkin tehdit oluşturabilme potansiyeli bulunmaktadır (Tunç, 2015: 48).

Diğer yandan güvenlik sorunlarının yaşanıp yaşanmadığı ile ilgili sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde; %86 “Hayır yaşamıyorum/yaşamıyoruz”, %14, “Evet yaşıyorum/yaşıyoruz.” cevaplarının verildiği görülmektedir. %86 pozitif yönde oldukça yüksek bir yüzde olup diğer tarafta üzerinde çalışılması gereken %14’lük dilim ile ilgili olarak; kültürel farklılıklardan kaynaklanan uyum sorunları, iletişim engelleri ve bu engelleri aşma yollarını öncelikle lisan engelinin ortadan kaldırarak çözümleme yolunda çalışmalar yapmak ve toplumsal iletişimin sağlanması amacıyla kültürel faaliyetlerin yoğunlaştırılması, göçmen-vatandaş işbirliği ve ortak hayat alanlarında birlik ruhu oluşmaya başladıktan sonra da bütün halinde üretmeye başlamak olası sürtüşme durumlarını tamamen olumlu yönde değiştirebilecektir.

Suriye vatandaşlarının yaşam koşullarının zorluğu, yerel halkın onların gelişi ile birlikte iş fırsatlarının ellerinden alındığını düşünmesi, kiralarda artış, uzun vadede suç oranlarındaki artış da dâhil bazı sosyal sorunlara ve gerilimlere uygun zemin hazırlamaktadır. Bu hususu Sultanbeyli bağlamında değerlendirmek için katılımcılara “Yerel halkla Suriye vatandaşları arasında herhangi bir çatışmaya tanık olup olunmadığına ilişkin bir soru sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar incelendiğinde: %60 oranında, “Hayır, hiç karşılaşmadım”, %19 oranında “Hayır, ama bu gibi vakaların yaşandığını

duyuyorum”, %14,5 oranında “Evet, birkaç kez”, % 4,5 “Evet, pek çok kez”, % 2,0 “Bu şeylere pek dikkat etmem ve görmezden gelirim” şeklinde cevaplar alınmıştır. Bu soruya verilen yanıtlar genel olarak değerlendirildiğinde, Haziran 2016 itibarıyla Sultanbeyli ilçesinde Suriye vatandaşlarının karıştığı kayda değer bir asayiş sorununun yaşanmadığı görülmektedir.

Grafik 2: Ebeveynlerin cinsiyeti ve çocuklarının sınıfındaki Suriye vatandaşı çocukların eğitimi nasıl etkilediği ile ilgili görüşleri

Anket tasarımında bir bölüm, katılımcıların çocukları ile Suriye vatandaşı çocukların ilişkisi hakkındaki görüşlerini anlatmaları üzerine tasarlanmıştır. Burada katılımcıların çocuğunun sınıfındaki Suriyeli çocukların eğitimi nasıl etkilediğine ait soru sorulmuştur. Eğitimi nasıl etkilediği; sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde: %76,5 “Etkisi yok”, %11,8 “Olumsuz etkiliyor”, %11,8 “Olumlu etkiliyor” sonuçları gözlenmiştir. Sonuçlardan da görüldüğü üzere bu soruya büyük oranda “Etkisi yok” yanıtı verilmiştir. Anket uygulanan Sultanbeyli halkına “Ebeveynlerin cinsiyeti ve çocuklarının sınıfındaki Suriyeli çocukların eğitimi nasıl etkilediği” soruları birlikte sorularak inceleme yapıldığında; kadın örneklem oranlarında, %84,6 “Etkisi yok” ve erkek örneklem oranlarında ise %50 “Etkisi yok” değerlendirmeleri yapılmıştır. Dolayısıyla kadın ve erkek örneklem baskın oranda Suriye vatandaşı çocukların eğitime etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Mevcut sonuçlara göre, kadın ve erkek örneklem cevapları arasında pozitif korelasyon bulunduğu söylenebilir.

Araştırma grubundaki örnekleme son olarak Suriye vatandaşı çocukların Türkiye’deki geleceğine ilişkin düşünceleri sorulmuştur. İlk olarak “Suriyeli çocukların Türkiye’de yetişip yetişmeyeceğine ilişkin düşünceleri” öğrenilmek istenmiştir. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde örneklemin %60’nın

“Hayır”, %40’nın ise “Evet” cevabı verdiği görülmektedir. Genelme olarak çocukların burada yetişmeyeceği öngörüsü bulunmaktadır. Suriye vatandaşı çocukların ülkemizde yetişip yetişmeyeceği sorusuna verilen cevap “Evet” ise; bu çocukların lise ve üstü eğitim almasını nasıl karşıladığı; sorusuna verilen cevaplar incelenmiş: %46,3’ü “olabilir, bu onların çabasına bağlı”, %45 “Kesinlikle gereklidir”, %5 “Bence ileri eğitim almalarına gerek yok”, %3,8’i “Kesinlikle gereksiz bir durum olur” değerlendirmeleri yapılmıştır. Buradan da eğitimin yüksek oranla desteklendiği görülmektedir.

Sonuç

Suriyeli vatandaşların göçleriyle oluşan yoğun göçmen yerleşimleri Türkiye’de, özellikle sayının fazlalığı itibarıyla, daha önce görülmemiş yeni bir dönemin yaşandığını göstermektedir. Yeni durumu siyasi, ekonomik, sosyolojik, hukuki açılardan sağlıklı bir geçişle yürütebilmenin öneminin farkında olan siyasi otorite, benzer deneyimi daha uzun yaşamış ülke veya bölgelerin uygulamalarını yakından takip etmektedir. Bu anlamda her ne kadar iki tarafın yürüttüğü politikaların temel gerekçeleri (Kale Avrupa’sı modeli ve açık kapı politikası) farklı gibi görünse de, Türkiye Suriye vatandaşlarının hukuki tanınmaları ve ülke içinde meşru varlıklarını sürdürebilmeleri için AB’nin hukuki uygulamalarını model almıştır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve bu Kanun’un maddeleri uyarınca çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği; diğer yandan göçmenlerin topluma entegrasyonu alanında “sivil” bir kurum olarak kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü AB ile uyum yasalarını da kapsayan şekilde ortak bir zeminde oluşturulmuştur.

Öte yandan belirtmek gerekir ki AB’de göçmen entegrasyonu üzerine müktesebat genel olarak bildiriler üzerinden yürütülmekte ve bu anlamda hukuki bağlayıcılık düzeyi de düşük olmaktadır. Ancak AB üyesi ülkelerin genelinde entegrasyonun sağlanabilmesi için hukuki bir zemin oluşturulmuştur ve daha da önemlisi iktidarlar ve sivil toplum arasında kurulmuş olan güçlü bağlar vasıtasıyla entegrasyonun bütüncül bir yol ile gerçekleşmesi sağlanmaktadır. Bu noktada bütüncül politika ve sivil toplum ile işbirliği hususları, özellikle uzun dönemli sonuçlar ve doğabilecek olumsuz etkiler göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye’de Suriye Savaşı ile başlayan yeni dönemde eksikliği görülen önemli konular arasındadır. Nitekim İstanbul’un Sultanbeyli ilçesinin 16 mahalle ve semtinde gerçekleştirilen anket araştırmasının sonuçları değerlendirildiğinde, yerel halkın Suriyelilere yönelik duygularının ve tutumlarının genel olarak olumlu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte toplumsal uyum süreçlerinde yaşanan zorluklar da gözlemlenmektedir. Bu anlamda alınan cevaplarda dikkati çeken önemli bir husus yerel halkla sığınmacılar arasında sosyal etkileşimin kapsadığı alanlarla ilgili algı “öteki” kavramı söz konusu olduğunda toplumsal kabul düzeyinin olumsuz doğru değiştiği yönündedir. Nitekim yerel halk açısından çocukların Suriyeli çocuklarla birlikte oynaması insani gerekçelere bağlı olarak (%61,1) sorun teşkil etmezken, evlilik gibi etkileşimin daha ciddi ve kalıcı olduğu

durumlarda olumsuz bakış açısı sergilendiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda örneklemin %38 gibi önemli bir çoğunluğu çocuklarının ileride Suriyeli biriyle kültürel farklılıklardan dolayı evlenmesine karşı olduğunu dile getirmektedir. Bu sonuç yerel halkın, dini inanç bakımından aralarında çok mesafe görmese de kültürel olarak Suriyelilerden oldukça farklı olduklarını düşündüğünü gösterir.

Araştırmada, halkın Suriyelilerin kalıcılığına ilişkin düşünce ve beklentilerinde bir arada yaşamaya ilişkin gösterdikleri toplumsal kabul düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda savaş sona erdiğinde Türkiye'deki Suriyeliler ile ilgili nasıl bir politika izlenmesi gerektiği ile ilgili cevaplar incelendiğinde "Ülkelerine geri gönderilmelidirler" düşünenlerin oranı %72'dir. Aynı şekilde Suriyelilerin burada doğan çocuklarına (vatansız çocuklara) Türk vatandaşlığı verilip verilmeyeceği; sorusuna verilen cevaplarda da "Hayır verilmemeli" sonuçlarının oranı bir hayli yüksektir (%77,3). Diğer araştırmalarda da açık biçimde öne çıkan vatandaşlık verilmesine hiç sıcak bakılmadığı dair bulgu (Erdoğan, 2015: 5), Türk toplumunun Suriyelilerle kendi aralarında kültürel mesafe koyduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu ve benzeri sorunlar dikkate alınmak üzere yerel halkla Suriyeliler arasında kapsamlı bir uyumun sağlanabilmesi için her iki halkın değerler sistemini de göz önüne alarak, koordineli çözümler üretmek gerekmektedir. Suriyeliler konusu, bir toplumsal uyum sorunu olarak ele alınmalı; çalışma hayatı, eğitim, barınma, sağlık, belediye hizmetleri, toplumun alıştırılması gibi alanları düzenleyecek bütüncül bir politika uygulanmalıdır (Süleymanov, 2016). Bunu yaparken de halkın yukarıda sayılan tepki, endişe ve beklentileri dikkate alınmalıdır. Uyumsuzluklar, her iki tarafın yararına olacak şekilde dönüştürüldüğünde toplumsal uyum gerçekleşecektir. Zorlu bir süreç olarak görülen bu durum sistematik çözüm yollarıyla fayda sağlanan toplumsal zenginliğe dönüştürülebilir.

Kaynakça

- Alver, F. (2003). Basında Yabancı Tasarımı ve Yabancı Düşmanlığı, Der Yayınları, İstanbul.
- Aslan, C. (2015). Zorunlu Ev Sahipliği Sürecinden Komşuluk İlişisine: Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılara Karşı Yaşantı, Algı, Tutum ve Beklentilerinin Tespiti- Adana Örneği, Adana
- Aslan, C. (2015). *Zorunlu Ev Sahipliği Sürecinden Komşuluk İlişisine: Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacılara Karşı Yaşantı, Algı, Tutum ve Beklentilerinin Tespiti- Adana Örneği*, Adana
- Brodmann, S., ve ark. (2007). "Immigrants in Denmark: An Analysis of Access to Employment, Class Attainment and Earnings in a High- Skilled Economy", *Demo.Soc Working Paper*, No. 2007- 21, July 2007, (15.06.2016) (çevrimiçi) http://www.upf.edu/demosoc/_pdf/DEMOSOC21.pdf
- COM(2005)389 Final, A Common Agenda for Integration Framework for the Integration of Third Country Nationals in the European Union, Brüksel.

- COM (2006) 177 Final, Implementing the Community Lisbon Programme: Social Services of General Interest in the European Union, Brüksel.
- COM (2011) 455 Final, European Agenda for Integration of Third Country Nationals, Brüksel.
- Directive 2001/55/EC of July 2001, on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof, (12.05.2016) (çevrimiçi) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:212:0012:0023:EN:PDF>
- Erdoğan, M., (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Erdoğan, M. ve ark., (2015). (Der.), *Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'de Göçler*, içerisinde Kemal Yakut, "Kırım Tatarları ve Nogay'ların Osmanlı İmparatorluğu'na Göçleri", İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 119-132.
- Gordon, M. (1964). *Assimilation in American Life*. USA: Oxford University Press.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (22.05.2016) (çevrimiçi) http://www.goc.gov.tr/icerik/uyum_409_564.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016). İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı, 4.9 Entegrasyon ve 4.9.1 Entegrasyon Sisteminin Kurulması başlıkları (01.05.2016) (çevrimiçi) [http://www.goc.gov.tr/files/files/turkiye_ulusal_eylem_plani\(2\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/turkiye_ulusal_eylem_plani(2).pdf)
- Güçtürk, Y. (2014). 5 Soru: Sürgün ile Savaş Arasında Suriyeli Mülteciler, Erişim (14.07.2016) (çevrimiçi) <http://setav.org/tr/5-soru-surgun-ile-savas-arasinda-suriyeli-multeciler/yorum/18059>.
- Güçer, M. ve ark. (2013). Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Çalışması, *USAK Raporları*, Mayıs, No: 13- 04.
- Ihlamur S., Öner ve ark., (2015). *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar*, içerisinde, Gül Çatır, "Zorunlu Göç Tecrübesinin Devlet Politikalarındaki Yansması: Bulgaristan'dan Türkiye'ye Kitlesele Göçün Analizi", İletişim Yayınları, İstanbul, s. 217- 232.
- Lavenex S. ve ark., (2004). "The External Dimension of Europeanization The Case of Immigration Policies", *Cooperation and Conflict*, Cilt: 39, No: 4, Aralık 2004, s. 417-443.
- Lelkes ve ark., (2011) "Poverty and Social Exclusion of Migrants in the European Union", European Centre Policy Brief, March, (21.07.2016) (çevrimiçi) http://www.euro.centre.org/data/1298540538_34816.pdf
- Martikainen, Tuomas (2010) "Din, Göçmenler ve Entegrasyon" *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Çev. Nebile Özmen 38, 263-276
- Özer, Y., (2015). *Türkiye ve Fransa Örnekleriyle Uluslararası Göç ve Yabancı Düşmanlığı*. Derin Yayınları, İstanbul.
- Sirkeci, I. (2017). Turkey's refugees, Syrians and refugees from Turkey: a country of insecurity. *Migration Letters*, 14(1), 127-144.
- Şeker, B. D., Sirkeci, İ., & Yücesahin, M. M. (2015). *Göç ve Uyum*, içerisinde B. Dilara Şeker, "Göç ve Uyum Süreci: Sosyal Psikolojik bir Değerlendirme", 2. Baskı, Transnational Press London, Londra, 2015, s. 9- 21.

- Süleymanov, A. (2016). “Türkiye’de Suriyeli olmak ”, *Karar Gazetesi*, 02.06.2016 17.04.2016 (çevrimiçi) <http://www.karar.com/gorusler/doc-dr-abulfaz-suleymanov-yazdi-turkiyede-suriyeli-olmak-144035#>.
- Taft, R. (1966). *From Stranger to Citizen*, London: Tavistock Publications.
- Tunç, Ş. (2015). “Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme,” *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), s. 29- 63.
- Yalçın, C. (2002). “Çokkültürcülük Bağlamında Türkiye’den Batı Avrupa Ülkelerine Göç” *Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt: 26 No: 1 45-60.
- Yazgan, P., Utku, D. E., & Sirkeci, I. (2015). Syrian crisis and migration. *Migration Letters*, 12(3), 181-192.

An evaluation of the European Union and Turkish policies regarding the culture of living together

Abstract

This article aims to determine the level of social acceptance towards Syrians within the context of cohabitation culture by evaluating EU's legal structure and public service initiatives in order to prevent Syrian refugees from being excluded in member and candidate countries and by revealing government policies on acceptance of Syrians as "guest" by Turkish society and minimizing the exclusion risks of them. This article consists of two main parts, one of which is based on the effects of law and practices preventing refugees and asylum seekers from social exclusion, and the other is on the results of social perception on Syrians in Sultanbeyli district of Istanbul. At the end of 5-years taking in Syrian War, it is obvious that most of more than 3 million Syrian with unregistered ones in Turkey are "here to stay". From this point of view, the primary scope of policies should be specified in order to remove side effects of refugee phenomenon seen as weighty matter by bottoming out the exclusion towards those people. To avoid possible large-scale conflicts or civil wars in the future, the struggle with exclusion phenomenon plays a crucial role regarding Turkey's sociological situation and developing policies. In the meaning of forming a model for Turkey, a subtitle in this article is about public services for European-wide legal *acquis* and practices carried out since 1970s in order to prevent any exclusion from the society. On the other hand, other subtitles are about legal infrastructure and practices like Common European Asylum and Immigration Policies presented in 2005, and Law on Foreigners and International Protection introduced in 2013. In the last part of the article, the results of a field survey carried out in a district of Istanbul were used to analyze the exclusion towards refugees in Turkey. A face-to-face survey was randomly conducted with 200 settled refugees in Sultanbeyli district of Istanbul, and their perceptions towards Syrian people under temporary protection were evaluated. According to the results, the level of acceptance for Syrians living in this district seems relatively high. The fact that Turkish people living in the same district feel close to Syrian refugees culturally and religiously affect their perception in a positive way: however, it is strikingly seen and understood that local residents cop an attitude on the refugees' becoming Turkish citizens.

Keywords: Social exclusion; integration; European Union; migration policy; culture of living together.